

KONFERENCIA KÖSZÖNTŐ

Nagy tisztelettel köszöntöm Mindnyájukat!

Úgy gondolom, nagyon fontos valahol megélni azt a témát, ami ilyen sokoldalúan kerül elébünk. Igaz, hogy ennek a témának van egy hátulütője, mert a Bibliának Mózes második könyvében, a Kivonulásban, a tízparancsnál már elég világosan beszél, hogy álljunk meg. *Faragott képet ne csinálj!*

Vajon ez az egész mire jó? Hogy került be a kép egyáltalán?

Nem tudományos előadást, inkább csak egy pici élményt szeretnék adni a bennem élő dolgokról.

Hogy került be az egyház életébe a kép?... És mennyire fontos, miért fontos akár a templomokban, akár családi otthonokban – ahogy a néprajzkutatók nagyon szépen fölfedezték azokat a csodálatos tükörré festett képeket, „tükörképeket”, egyebeket, tanyákon, amelyek nem művésziek és mégis művésziek, a képművészetnek csodálatos alkotásai.

Úgy gondolom, az utolsó század, már a fényképezésen keresztül valami csodálatos dolgot hozott: megörökíteni valamit, valakit, egy eseményt, egy személyt, akire – ha a képet előveszem – vissza lehet emlékezni, és ez az emlékeztető kép, nagyon sok mindent – élményt, gondolatot – sok mindent tár az ember szeme elé, az ember gondolatvilágába, érzésvilágába.

Ha hozzáveszem – kicsit továbblépve – éppen a 20. századot, amelyikben előjött azután a különféle technikai eszköz, most már nemcsak a szimpla fényképezés, hanem a mozgó képek is előjönnek.

Ma már újra azt hiszem, elsősorban képekben gondolkozik az ember.

Ez a kép nem olyan, mint az eredeti kép, hiszen Jézus példabeszédei mind képek. Az ember látja maga előtt elvonulni az eseményeket... Látja azt a kifosztott embert... Jön a másik, elmegy mellette... Jön a harmadik, na végre megáll, kimossa a sebeit.

Csupa kép az egész történet, amelyet meg lehetett jegyezni, s a végén ott van az az egy-két mondat, amit Jézus hozzátett, az ő erkölcsi, vagy hitbeli tanítása.

Ez a képszerűség a 20. században rettenetesen föltört. Én azt hiszem, tanítani nem is lehet már csak szóval. A tábla-rajzok, szemléltető eszközök, bemutatások fogható tárgyain keresztül, a tapintáson, látáson és halláson keresztül minden érthetővé és átláthatóvá teszi a gyerek számára, a fiatal egyetemista számára is. Nemcsak egyszerűen a hallásával fogja föl, hanem valami többről van szó.

A hit dogmaiban is – úgy gondolom – ha visszaemlékezni szeretnék egy eseményre, nagyon jó, ha ott van egy képeskönyvben, ott van a falon, ott van a szekrényem mellett, ott van az íróasztalomon. Így újra és újra szembesülök valamivel, valakivel... és éppen a bennem élő akár szexuális problémákra, gondolatokra valamilyen választ ad.

Olyan szép volt... nagyon sok tanyában megfordultam házzszentelések idején, amikor még kezdete volt az előző negyven évnek, s a falon még ott volt a Jézus szíve és a Szűzanya kép. Egymásra néztek az ágy fölött. Meg ott volt természete-

sen az esküvői kép, amelyik a családnak az összetartozását hozta. És ez valahol megnyugtató, amikor beléptem, hogy itt még valami olyan légkör van, mert a hatalom még nem szedte le a falról.

Azután, amikor a búzát separték a padláson, a képeket is lassan kisöpörték. Sajnos.

Egyet azonban – úgy érzem – meg kell jegyeznem, és ez Bernadett esetében Lourdes-ban lett – előttem legalábbis – világossá... és itt térhetek vissza arra a bizonyos faragott képre:

Bernadettnek ott van a látomása... Amikor egy művész alkot egy csodálatos Mária szobrot. Bernadett ránéz, és majdnem elsírja magát. A szája széle lefelé görbül.

Miért? – Azt mondja: *Nem olyan, nem olyan, nem olyan.*

Igen... azt a képet, azt a tündöklőt, azt a csodálatost, amit – mondjuk – Jézus személye stb... stb... jelent, nem lehet visszaadni a képekben, de emlékeztetni igen.

Egy fénykép és egy művészi alkotás között rettentő nagy a különbség, pedig ugyanarról beszél mindkettő, csak a fénykép azt az egy pillanatot tudja megrögzíteni, a szobrász pedig az egész jellemét vissza tudja adni.

A mi képeink, amelyek a vallásos néprajz kutatásában előfordulnak, valamit mutatnak Jézus, vagy a többiek életéből, és nagyon jó, hogy emlékeztetnek, de mindenütt észre kell vennünk, és rá kell döbbernünk Bernadett szavaira, hogy *ez nem olyan, nem olyan*. Az sokkal szebb, sokkal több.

A képek emlékeztetőnek jók, de tanítani, igazán átélteni nem. Ahhoz több kell. Lélek kell.

Azt hiszem, hogy a vallásos néprajz kutatói pontosan oda érkeznek el, hogy a különféle alkotásokban különféle lélek-megnyilvánulások vannak, és a sokszáz félebből, vagy ezerfélebből lehet kihozni azt a még tökéletesebbet, amelyik előtt leborul az ember. Nem a képet imádja, hanem aki eszébe jut a képről. A képet vagy szobrot nézve így tud leborulni (bármelyik szobor vagy kép előtt) az Isten előtt, pártfogást kérni valamelyik szentnél.

Úgy gondolom, ezek a bevezető gondolatok talán nem irányt adnak természetesen, csak bizonyos szempontot adhatnak majd a kutatómunkához, amelyik sokkal értékesebb és fontosabb, de talán egy olyan kis mini kulcsnak, lakatnyitó kulcsnak ez is valamit jelenthet... egy szempontot a sok tudós, tudományos munkában.

2002. október 8.

Gyulay Endre
szeged-csanádi püspök